

پیش‌بینی ویژگی‌های شخصیتی بر شوخ‌طبعی و تفکر انتقادی زوجین شهر نیشابور

سارا آذربادگان^{۱*}

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته روانشناسی عمومی، گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد نیشابور، ایران. (نویسنده مسئول)

فصلنامه راهبردهای نو در روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۴۰۱، صفحات ۳۱۸-۳۱۱

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر پیش‌بینی ویژگی‌های شخصیتی بر شوخ‌طبعی و تفکر انتقادی زوجین بود. این پژوهش از نوع کاربردی و روش آن پیمایشی-تحلیلی است و به شیوه همبستگی انجام شد. جامعه آماری این پژوهش را زوج‌های جوان نیشابور تشکیل داده‌اند. نمونه‌گیری به صورت در دسترس از بین زوج‌های مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره در سطح شهر نیشابور که حداقل ۲ سال از ازدواج آن‌ها گذشته بود و داوطلب شرکت در این پژوهش بودند؛ انتخاب شدند. ابزار گردآوری پژوهش شامل پرسشنامه تفکر انتقادی کالیفرنیا فاسیون (CCTST)، پرسشنامه استاندارد سبک‌های شوخ‌طبعی مارتین و همکاران ۱۹۸۸ و پرسشنامه ۵ عاملی شخصیت نئو (۱۹۸۵) بود. برای تحلیل اطلاعات از آزمون همبستگی استفاده شد که با استفاده از نرم‌افزار SPSS صورت پذیرفت. نتایج ضریب همبستگی نشان داد که بین شوخ‌طبعی و باوجدان بودن و توافق رابطه معناداری وجود ندارد ($P > 0/05$)؛ این در حالی است که یافته‌های فوق حاکی از آن است که شوخ‌طبعی با برون‌گرایی و انعطاف‌پذیری رابطه مستقیم و معناداری و با مؤلفه‌های روان‌رنجوری رابطه معکوس و معناداری دارد ($P \leq 0/05$). همچنین بین تفکر انتقادی و انعطاف‌پذیری رابطه معناداری وجود ندارد ($P > 0/05$)؛ این در حالی است که یافته‌های فوق حاکی از آن است که تفکر انتقادی با برون‌گرایی و توافق و باوجدان بودن رابطه مستقیم و معناداری و با مؤلفه‌های روان‌رنجوری رابطه معکوس و معناداری دارد ($P \leq 0/05$).

واژه‌های کلیدی: ویژگی‌های شخصیتی، شوخ‌طبعی، تفکر انتقادی، زوجین

مقدمه

ازدواج یکی از مهم ترین تصمیم گیری ها در زندگی هر فرد است و رضایتمندی از ازدواج یکی از اصلی ترین عوامل تعیین کننده کیفیت زندگی و سلامت روانی است؛ و از طرفی صفات شخصیتی از جمله عوامل مهمی هستند که بر کیفیت روابط زوجین تأثیر می گذارد. کیفیت ارتباطات زناشویی نقش مهمی در سازگاری زوجین دارد که می تواند به عنوان حالتی که در آن احساس کلی شادی و رضایت از ازدواج آن ها وجود دارد، مدیریت شود (هاشمی^۱ و همکاران، ۲۰۰۶). در واقع رابطه زناشویی پیوند دو شخصیت است و هر یک از همسران با پیشینه تحولی، سبک شخصیتی، ترکیب عوامل زیست شناختی و تجربی گوناگون به زندگی مشترک قدم می گذارند (محمدزاده ابراهیمی^۲، ۲۰۰۷). رابطه بین همسران فقط یک فرآیند آنی نیست. این شامل چند پارامتر تعیین شده توسط درجه ای از تفاوت های زناشویی مشکل ساز، تنش بین فردی و اضطراب شخصی، رضایت زناشویی و تفاوت های شخصیتی و... می شود. مفهوم شخصیت برای سال ها در بین محققان مورد چالش واقع شده و تعاریف متعددی درباره آن ارائه شده است. شخصیت بیانگر آن دسته از ویژگی های فردی است که الگوی ثابت رفتاری آن ها را نشان می دهد (لاورنس^۳، ۱۹۸۹). اگرچه خصوصیات شخصیتی زیادی وجود دارد اما از جمله مهم ترین و بانفوذترین مدل ها در بررسی صفات شخصیت در دهه های اخیر مدل پنج عاملی بوده است که بیش از همه، پژوهش در حوزه شخصیت را به خود اختصاص داده است (مکری^۴ و همکاران، ۲۰۰۴). کوستا و مک کری با استفاده از روش های تحلیل عاملی، به این نتیجه رسیدند که می توان در خصوصیات شخصیتی پنج بعد اصلی را در نظر گرفت که در ادامه به طور کامل توضیح داده خواهد شد (پورحسین و همکاران، ۱۳۹۶). ویژگی های شخصیتی تأثیر زیادی بر کارکردهای روان شناختی و بهزیستی افراد دارد. این ویژگی ها باعث ایجاد تفکر، احساس و رفتارهای متمایزی در افراد می شود. گرچه، ویژگی هایی نیز وجود دارند که باعث می شوند افراد متفاوت، شبیه به نظر برسند و این دلیل آن است که روانشناسان بر هر دو بعد تفاوت های فردی و انسجام رفتاری تأکید می کنند. بعضی از ویژگی های شخصیتی به افراد در برقراری و حفظ روابط گرم با سایرین کمک می کند. همچنین، ویژگی های شخصیتی تأثیر زیادی بر رفتار افراد در جهت های مثبت و منفی می گذارد (ابی و همکاران، ۲۰۱۵). در چند دهه اخیر ظهور شاخه روانشناسی مثبت باعث تغییر جهت پژوهش ها از جنبه های منفی روانشناسی به جنبه های مثبت مانند شادکامی، تشویق و شوخ طبعی شده است. همچنین، بهزیستی روان شناختی با استفاده از راهبردهای سالم و مثبت مقابله مانند خنده یا شوخ طبعی تسهیل می شود (کوپر^۵، ۲۰۰۵).

شوخی به این معناست که افراد سخنی می گویند یا کاری انجام می دهند که بامزه دیده شود و منجر به خندیدن دیگران شود (طریق^۶ و همکاران، ۲۰۱۳). مارتین (۲۰۰۱) شوخ طبعی را توصیفی از تفاوت های فردی عادی در همه انواع رفتار، تجربه ها،

¹ Hashemi² Mohammadzadeh Ebrahimi³ Lawrence⁴ McCrea⁵ cooper⁶ Tariq

عواطف، نگرش و توانایی ارتباط با سرگرمی، خنده، خوش مزگی و ... می‌داند. مارتین چهار سبک شوخ طبعی پیونددهنده، خود ارتقایی، پرخاشگرانه و خودشکنانه معرفی کرد. نتایج مطالعات مربوط به سبک‌های شوخ حاکی از آن است که در اغلب موارد، سبک‌های پیونددهنده و خود ارتقایی شوخ طبعی، با سلامت روان، بهزیستی ذهنی، مؤلفه‌های هوش هیجانی، کفایت اجتماعی و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت دارند. در مقابل سبک‌های پرخاشگرانه و خودشکنانه شوخ طبعی با مؤلفه‌های بالا رابطه منفی و با افسردگی و اضطراب و خصومت رابطه مثبت دارند (گروین^۱، ۲۰۰۸).

با توجه به اینکه ویژگی‌ها و عوامل شخصیتی می‌توانند در کلیه رفتارهای فرد اثرگذار باشند. در نتیجه می‌تواند در گرایش افراد به سمت تفکر انتقادی نیز مؤثر باشد. گرایش نسبت به تفکر انتقادی تمایلی است که فرد را به استفاده عملی از مهارت‌های خود در تفکر انتقادی برمی‌انگیزد و بدون آن، فرد تمایلی به کاربرد مهارت‌های تفکر انتقادی خویش ندارد (فیشن^۲ و همکاران، ۲۰۱۶). فکر انتقادی به مثابه یکی از مهارت‌های زندگی بیشتر به عنوان توانایی افراد متفکر برای به چالش کشیدن تفکراتشان درک می‌شود (پری^۳، ۲۰۱۴). گرایش تفکر انتقادی یک مهارت شناختی است که بر ارتباطات بین فردی تأثیر می‌گذارد و باعث می‌شود همسران بدون قضاوت یکدیگر را به‌طور عینی درک کنند. ازدواج یک ساختار فعال است که شامل فرآیندهای روانی و شناختی فردی دو فرد مختلف، (زن و مرد) است. در طول ازدواج، این دو واحد مجزا بر روی اهداف مشترک زندگی آینده خود همگرا می‌شوند. ذاتاً «نگرش تفکر انتقادی» مفهومی است که شامل توانایی ایجاد رابطه علت و معلولی و تفکر تحلیلی است. بسته به مهارت تفکر انتقادی، باز بودن ارتباطات همسران آن‌ها را تشویق می‌کند تا یکدیگر را در چارچوب علایق و ارزش‌های خود درک کنند (اوزدن^۴ و همکاران، ۲۰۱۷). گرایش به تفکر انتقادی باعث می‌شود که همسران آن‌قدر نسبت به مشکلات زناشویی یکدیگر معطف شوند که از نظر شناختی، خانواده با ایجاد فضای حل مسئله همراه با گشاده‌رویی در ارتباطات و نقش‌های روشن خانوادگی باعث کیفیت قابل توجهی در زندگی می‌شود و این گونه ویژگی خانواده‌ای کارآمد را به دست می‌آورد؛ یعنی زنانی که مشکلات خانوادگی را به‌خوبی حل می‌کنند، روابط خوبی با سایر اعضای خانواده دارند، نقش‌های خانوادگی را به‌خوبی انجام می‌دهند و با همسران سازگاری دارند. همچنین بر سازگاری شوهران با این زنان تأثیر می‌گذارد (بشر پور^۵ و همکاران، ۲۰۱۵).

خانواده، نظامی اجتماعی و طبیعی است که ویژگی‌های خاص خود را دارد؛ و این ویژگی برگرفته از شخصیت تک‌تک اعضای خانواده می‌باشد. در چنین نظامی، افراد با علایق و دل‌بستگی‌های عاطفی نیرومند، دیرپا و متقابل به یکدیگر پیوسته‌اند. وجود تعارض در زندگی، بخش اجتناب‌ناپذیر هستی انسان را تشکیل می‌دهد. این موضوع هم می‌تواند جنبه مثبت و رشد دهنده و هم جنبه منفی و تخریبی در روابط انسانی داشته باشد. شخصیت، می‌تواند تأثیرات پایداری بر روابط زناشویی داشته باشد

¹ Greven

² Facione

³ perry

⁴ ÖZDEN

⁵ Basharpoo

همچنین برخی از ویژگی های شخصیتی و اختلالات روانی، تنش ها و تعارضات را بین زوجها افزایش می دهد و تداوم زندگی زناشویی را تهدید می کند. با توجه به مطالعات ویژگی های شخصیتی تأثیر بسزایی بر رفتار افراد در جهت مثبت دارد و با توجه به مزایا و تأثیرات مثبت تفکر انتقادی و شوخ طبعی در زندگی زناشویی و نبود تحقیقات کافی و جامع در رابطه با تأثیر ویژگی های شخصیتی بر شوخ طبعی و تفکر انتقادی زوجین ضروری دانستیم در جهت پیش بینی ویژگی های شخصیتی بر دو متغیر شوخ طبعی و تفکر انتقادی گامی نو در این زمینه برداریم.

روش پژوهش

پژوهش حاضر که با هدف پیش بینی تأثیر ویژگی های شخصیتی بر شوخ طبعی و تفکر انتقادی زوجین شهر نیشابور انجام شد، این پژوهش از نوع کاربردی و روش آن پیمایشی- تحلیلی است و به شیوه همبستگی انجام شد. جامعه آماری این پژوهش را زوج های جوان نیشابور تشکیل داده اند. نمونه گیری به صورت در دسترس از بین زوج های مراجعه کننده به مراکز مشاوره در سطح شهر نیشابور که حداقل ۲ سال از ازدواج آنها گذشته بود و داوطلب شرکت در این پژوهش بودند؛ انتخاب شدند. نمونه پژوهش شامل ۳۰ زوج (۶۰ نفر) بود. برای این پژوهش در گام اول ۱۰ مرکز مشاوره از پنج منطقه جغرافیایی شهر نیشابور به صورت تصادفی انتخاب گردید. در گام بعدی از زوج های مراجعه کننده به مراکز فوق برای پژوهش مذکور دعوت به همکاری شد. با توجه به شرایط پژوهش از هر مرکز تعداد ۳ زوج انتخاب شدند. زوج های هر دو گروه با توجه به ویژگی محدود سنی، سن ازدواج، تعداد فرزند، سطح تحصیلات و محل سکونت همتا سازی شدند و در گام آخر از آنها برای پاسخ دادن به پرسشنامه تفکر انتقادی کالیفرنیا فاسیون (CCTST)، پرسشنامه استاندارد سبک های شوخ طبعی مارتین و همکاران ۱۹۸۸ و پرسشنامه ۵ عاملی شخصیت نئو (۱۹۸۵) دعوت به همکاری شد.

ابزار گردآوری داده شامل: ۱. پرسشنامه سبک های شوخ طبعی توسط مارتین و همکاران در سال (۱۹۸۸) طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۳۲ گویه و ۴ عامل می باشد. هر گویه در طیف پنج قسمتی لیکرت از خیلی کم (نمره ۱) تا خیلی زیاد (نمره ۵) مشخص کنند. ۲. پرسشنامه تفکر انتقادی کالیفرنیا فاسیون (CCTST)، این پرسشنامه بین سال ۱۹۸۹ تا ۱۹۹۰ توسط فاشیون و همکارانش ساخته شده است. این پرسشنامه دارای ۲۴ سؤال است؛ که به سنجش مهارت تفکر انتقادی فرد در پنج بعد ارزشیابی، استنباط، تحلیل، استدلال قیاسی و استدلال استقرایی می پردازد. هر گویه در طیف پنج قسمتی لیکرت از خیلی کم (نمره ۱) تا خیلی زیاد (نمره ۵) مشخص کنند. ۳. پرسشنامه ۵ عاملی شخصیت نئو (۱۹۸۵): نسخه اولیه تست نئو در سال ۱۹۷۸ در کتاب مک کری و کاستا منتشر شد و بعد از آن سه بار بازنگری شد. از آن زمان تاکنون نسخه های مختلفی از این تست تهیه شده است. نسخه کوتاه شده آن به نام NEO-FFI تنها ۶۰ سؤال داشته و فقط پنج عامل اصلی شخصیت را امتیازدهی می کند. پنج عامل اصلی شخصیت عبارتند از: روان نژندی یا نورو تیک بودن (N)، برون گرایی (E)، اشتیاق به تجربیات جدید (O)، توافق پذیری (A) و وظیفه شناسی (C).

پس از جمع آوری داده ها، پیروی کردن توزیع داده ها از توزیع نرمال با آزمون بارتلت بررسی شد. برای تحلیل اطلاعات از آزمون همبستگی استفاده شد که با استفاده از نرم افزار SPSS صورت پذیرفت.

یافته ها

جهت توصیف داده های پژوهش، از شاخص های میانگین و انحراف معیار استفاده شده است. جدول ۱، میانگین و انحراف معیار زوجین در مقیاس های ۵ گانه شخصیت را نشان می دهد.

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد نمرات مقیاس ۵ عاملی شخصیت

مقیاس ۵ عاملی شخصیت	میانگین	انحراف معیار
روان رنجوری	۰/۱۹	۶/۳۹
برون گرایی	۲۲/۹۰	۳/۷۲
انعطاف پذیری	۲۷/۳۰	۱۲/۰۶
توافق	۳۱/۴۵	۱۳/۴۷
باوجدان بودن	۷۰/۶۵	۲۰/۲۷
تفکر انتقادی	۴۴/۶۱	۰۹/۰۳
شوخ طبعی	۴۲/۵۸	۱۰/۱۱

همان طور که در جدول ۱ ملاحظه می شود، بررسی میانگین ویژگی های شخصیتی زوجین نشان می دهد بیشترین میانگین مربوط به باوجدان بودن و کمترین میانگین مربوط به روان رنجوری است. همچنین به ترتیب میانگین شوخ طبعی ۴۲/۵۸ و تفکر انتقادی ۴۴/۶۱ به دست آمده است.

جدول ۲. توزیع فراوانی نمونه جنسیت و شخصیت

آماره جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی
زن	۳۰	۵۰٪
مرد	۳۰	۵۰٪
مجموع	۶۰	۱۰۰٪
روان رنجوری	۱۲	۲۰٪
برون گرایی	۱۲	۲۰٪
انعطاف پذیری	۱۲	۲۰٪
توافق	۱۲	۲۰٪
باوجدان بودن	۱۲	۲۰٪
مجموع	۶۰	۱۰۰٪

با توجه به جدول (۲) در هر بعد از شخصیت ۵ عاملی ۶ زوج، در هر بعد ۶ زن و ۶ مرد، قرار گرفته اند و در مجموع تعداد ۳۰ زن و ۳۰ مرد در پژوهش حضور داشتند.

جدول ۳. آزمون بارتلت برای کفایت حجم نمونه

KMO	خی دو	درجه آزادی	سطح معناداری
۰/۷۵۶	۲۲۷۴۶/۹۴	۴۹۹۴	۰/۰۰۰

همان طور که در جدول (۳)، ملاحظه می شود، با توجه به اینکه مقدار خی دو محاسبه شده از مقدار بحرانی جدول با درجه آزادی ۴۹۹۴ در سطح $p \leq ۰/۰۵$ معناداری می باشد، پس نتایج حاکی از کفایت حجم نمونه است.

جدول ۴. ضریب همبستگی بین شوخ طبعی و ویژگی های شخصیت و مؤلفه های آن

ماتریس همبستگی	نمره کل ویژگی های شخصیتی	روان رنجوری	برون گرایی	انعطاف پذیری	توافق	باوجدان بودن
شوخ طبعی	۰/۰۸۸	-۰/۰۷۰	۰/۰۴۵	۰/۰۶۰	۰/۱۳۲	۰/۱۲۱
ضریب همبستگی پیرسون						
سطح معناداری	۰/۱۹۹	۰/۰۰۹	۰/۰۰۵	۰/۰۱۲	۰/۳۴۲	۰/۲۸۱

همان طور که در جدول (۴) ملاحظه می شود، نتایج آزمون ضریب همبستگی نشان می دهد بین شوخ طبعی و باوجدان بودن و توافق رابطه معناداری وجود ندارد ($P > ۰/۰۵$)؛ این در حالی است که یافته های فوق حاکی از آن است که شوخ طبعی با برون گرایی و انعطاف پذیری رابطه مستقیم و معناداری و با مؤلفه های روان رنجوری رابطه معکوس و معناداری دارد ($P \leq ۰/۰۵$). در تبیین یافته های فوق می توان گفت که در افراد شخصیت روان رنجوری شوخ طبعی منفی است یعنی هرچقدر روان رنجوری بیشتر باشد میزان شوخ طبعی پایین تر است.

جدول ۵. ضریب همبستگی بین تفکر انتقادی و ویژگی های شخصیت و مؤلفه های آن

ماتریس همبستگی	نمره کل ویژگی های شخصیتی	روان رنجوری	برون گرایی	انعطاف پذیری	توافق	باوجدان بودن
تفکر	۰/۰۴۴	-۰/۰۲۵	۰/۰۴۷	۰/۰۴۹	۰/۰۴۰	۰/۰۴۱
ضریب همبستگی پیرسون						
انتقادی	۰/۰۰۵	۰/۰۰۲	۰/۰۰۷	۰/۰۵۴۳	۰/۰۳۶	۰/۰۴۲

همان طور که در جدول (۵) ملاحظه می شود، نتایج آزمون ضریب همبستگی نشان می دهد بین تفکر انتقادی و انعطاف پذیری رابطه معناداری وجود ندارد ($P > ۰/۰۵$)؛ این در حالی است که یافته های فوق حاکی از آن است که تفکر انتقادی با برون گرایی و توافق و باوجدان بودن رابطه مستقیم و معناداری و با مؤلفه های روان رنجوری رابطه معکوس و معناداری دارد ($P \leq ۰/۰۵$). در تبیین یافته های فوق می توان گفت که در افراد شخصیت روان رنجوری شوخ طبعی منفی است یعنی هرچقدر روان رنجوری بیشتر باشد میزان شوخ طبعی پایین تر است.

بحث و نتیجه گیری

نتایج این پژوهش مبین این واقعیت است که بین ویژگی های شخصیت و شوخ طبعی و تفکر انتقادی رابطه معناداری وجود دارد و ویژگی های شخصیت بر این دو متغیر تأثیر می گذارد. معین و همکاران (۱۳۹۸) بیان کردند که بین تفکر انتقادی و محیط خانواده و خلاقیت رابطه وجود دارد. موریرا^۱ و همکاران (۲۰۲۲) نشان دادند که بین شوخ طبعی و شخصیت نیز رابطه وجود دارد و شوخ طبعی

^۱ Moreira

به خلق و خو نیز وابسته است که در این پژوهش این رابطه تأیید شد. همچنین ابی^۱ و همکاران (۲۰۲۱) بیان کردند که بین شوخ طبعی و خودشیفتگی و ویژگی های شخصیتی رابطه وجود دارد. سپهوند و همکاران (۱۳۹۶) نیز رابطه الگوهای ارتباط خانوادگی (گفت و شنود و همرنگی)، فراشناخت و ویژگی های شخصیتی باز بودن به تجربه و وجدانی بودن با گرایش به تفکر انتقادی با میانجی گری باورهای معرفت شناختی را تأیید کردند. اوزدن و همکاران (۲۰۱۷) بیان کردند که سازگاری به عنوان یک ویژگی شخصیتی زوجین با تفکر انتقادی رابطه دارد.

بر اساس نتایج فرضیه اول برون گرایی و شوخ طبعی با یکدیگر رابطه دارند در تبیین این یافته می توان چنین بیان کرد زوجینی که فعال، پر حرف و شاد هستند، قاطعیت دارند، و به دنبال هیجان طلبی و علاقه مندی به مردم می باشند دارای شوخ طبعی بیشتری هستند. عصبانیت، اضطراب، افسردگی، عدم خویشتن داری، حساس بودن به خود و آسیب پذیری در شرایط سخت نیز از جمله ویژگی های شخصیت روان رنجور است که ارتباط منفی و معناداری با شوخ طبعی دارد و افراد شوخ طبع فاقد این ویژگی ها هستند.

بر اساس نتایج فرضیه دوم بین تفکر انتقادی و انعطاف پذیری رابطه معناداری وجود ندارد. این در حالی است که یافته های فوق حاکی از آن است که تفکر انتقادی با برون گرایی و توافق و با وجدان بودن رابطه مستقیم و معناداری و با مؤلفه های روان رنجوری رابطه معکوس و معناداری دارد. توانایی تفکر از جمله عناصر مهم جهان هستی است که رشد این تفکر از جمله مهم ترین دلایل سازگاری زوجین با یکدیگر است. همچنین تفکر انتقادی عامل اصلی شادکامی زوجین می باشد. تفکر انتقادی فرآیندی شناختی است که نیازمند شخصیتی با وجدان و سازگار بوده تا زوجین بتوانند بدین وسیله با یکدیگر و اجتماع ارتباط مؤثر برقرار کنند. بهتر است محققان در آیند رابطه سبک های شوخ طبعی و ابعاد شخصیتی را مورد بررسی قرار دهند. از جمله محدودیت های پژوهش حاضر یافتن زوج هایی با ویژگی های شخصیتی مورد نظر و گروه بندی این زوج ها بود.

منابع

- پورحسین، رضا؛ و شفیع، رزا؛ حسینی، مهدی و آقاخانی، مریم (۱۳۹۶). پیش بینی شوخ طبعی دانشجویان بر اساس ویژگی های شخصیتی و بررسی رابطه آن ها با سلامت روان. رویش روانشناسی، ۶ (۱ پیاپی ۱۸)، ۵-۲۴.
- سپهوند، اسفندیار؛ شهنی ییلاق، منیجه؛ عالی پور بیرگانی، سیروس؛ بهروزی، ناصر. (۱۳۹۶). آزمون مدل علی الگوهای ارتباط خانوادگی، فراشناخت و ویژگی های شخصیتی با گرایش به تفکر انتقادی با میانجی گری باورهای معرفت شناختی در دانش آموزان پسر پایه های مختلف تحصیلی دبیرستانی شهر اهواز. مجله دست آوردهای روان شناختی، ۲۴ (۱)، ۲۳-۴۴.
- معین، زهرا؛ حجازی، مسعود؛ مروتی، ذکراالله و اروجی، محمدرضا (۱۳۹۹). رابطه بین جو عاطفی خانواده و تفکر انتقادی با حل مسئله خلاق در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان. پژوهش در آموزش علوم پزشکی، ۱۲ (۱)، ۱۴-۲۳.

^۱ Abe

- Abe, S. & Ota, J. (2021). The Effects of Narcissism and Humor Coping on Anger Expression in Married Couples 1. *Japanese Psychological Research*, 20, 1-18.
- Abid, M. Shafiq, S. Naz, I. & Riaz, M. (2015). Relationship between personality factors and level of forgiveness among college students. *International Journal of Humanities and Social Science*, 7(5), 149-154.
- Basharpour, S. & Sheykholeslami, A. (2015). The relation of marital adjustment and family functions with quality of life in women. *Europe's Journal of Psychology*, 11(3), 432-441
- Cooper, C.D. (2005). Just joking around? Employee humor expression as an ingratiation behavior. *Academy of Management Review*, 30(4), 765-776.
- Facione, P. A. (2011). Critical thinking: What it is and why it counts (a resource paper). Millbrae, CA: California Academic Press.
- Facione, P. A. & Gittens, C. A. (2016). Think critically (3rd ed.). Pearson Press.
- Greven, C. Chamorro-Premuzic, T. Arteche, A. & Furnham, A. (2008). A hierarchical integration of dispositional determinants of general health in students: The Big Five Trait, emotional intelligence and humor styles. *Personality and Individual Differences*, 44, 1562-1573.
- Hashmi, H.A. Khurshid, M. & Hassan, I. (2006). Marital adjustment, stress and depression among working and non-working married women. *Internet Journal of Medical Update*, 2(1), 19-26.
- McCrea, R.R. & Costa, P.T. (2004). A contemplated revision of NEO five factor inventory. *Journal of Personality and Individual Differences*, 36, 587-596.
- Moreira, P. A. Inman, R. A. & Cloninger, C. R. (2022). Humor and Personality: Temperament and Character Have Different Roles. *Social Psychological and Personality Science*, 19485506211066369.
- Muhammadzadeh Ibrahim, A. Farhad, J. BorjAli, A. (2007). The relationship between similarity base on personality dimensions of couples and marital satisfaction. *Psychological and Scientific Educational Quarterly*, 3, 55-71.
- ÖZDEN, M. S. & Ermis, E. N. (2017). Critical thinking Disposition and Dyadic Adjustment: The Moderator Role of Employment Status of Women. *New Trends and Issues Proceedings on Humanities and Social Sciences*, 4(7), 23-32.
- Perry, K. D. (2014). Exploring critical thinking skills among undergraduate agriculture education and studies students. A dissertation submitted to the graduate faculty in partial fulfillment of the requirements for the degree of doctor of philosophy. Iowa State University.
- Perwin, L. (1989). Psychology of personality. Translated by Muhammad Javad Javadi and Parwin Kadiwar. *Tehran; Rasa publication*. P. 656-661.
- Tariq, Q. & Aslam Khan, N. (2013). Relationship of sense of humor and mental health: a correlational study. *Asian Journal of Social Sciences & Humanities*, (1)2, 333-339.